

Odpad, alebo surovina?

Seminár, ktorý dal odpoveď nielen na túto otázku

Spríevodnou akciou 11. ročníka Envirofilmu v Banskej Bystrici bol aj seminár k problematike prevencie vzniku, zberu, triedenia a zhodnotenia odpadu. Pre zástupcov samospráv, školstva, mimovládnych organizácií a širokú verejnosť ho usporiadala Slovenská agentúra životného prostredia. Už sám názov seminára - Odpad, alebo surovina? - výstižne charakterizoval jeho ciele, podporiť dianie v tejto oblasti smerom k čo najvyššiemu zhodnoteniu vznikajúceho odpadu. Riaditeľ Recyklačného fondu SR RNDr. Ivan Zuzula, CSc., v úvodnej prednáške priblížil účastníkom podujatia úlohy fondu pri separácii a recyklácii odpadu. Ako povedal, základy fondu boli položené zákonom o odpade v roku 2001 a za trojročné obdobie činnosti potvrdil svoju opodstatnenosť. Jeho úlohou je vyberanie príspevkov za komodity, ktoré po skončení ich doby životnosti predstavujú záťaž životného prostredia, ako aj poskytovanie prostriedkov na podporu aktivít v oblasti zberu, triedenia a zhodnocovania odpadu. Partnermi fondu sú podnikatelia a ďalšiu ešte výraznejšiu skupinu tvoria mestá a obce. Snaha o separovanie odpadu v komunálnej sfére má vcelku priaznivý vývoj, o čom svedčí nárast počtu žiadostí o príspevok z fondu na vlaňajších 563. Recyklačný fond súčasne podporuje i odvetvie spracovania odpadu, keď za jeho príspevia vzniklo na Slovensku už 64 spracovateľských zariadení, ktoré sa zaoberajú jeho zhodnocovaním.

Recyklačný fond

Účastníci seminára dostali odpoveď na otázku, aký je mechanizmus predkladania, spracovania a schvaľovania žiadostí v Recyklačnom fonde. Jeho vedenie dôrazne odmieta reči, ktoré sa trúšia o údajnej netransparentnosti schvaľovacieho procesu. Už samotný princíp konštruovania fondu neumožňuje žiadne lobovanie a ovplyvňovanie prijímaných rozhodnutí. V opozícii voči fondu je podľa poslancu NR SR Petra Muránskeho, ktorý stál ako spravodajca od samého začiatku pri tvorbe zákona o odpadoch, určitá skupina. Bud' nenachádza priestor na využitie prostriedkov z fondu, alebo si nechce plniť povinnosti, prispievať do ekológie zo zákona.

Autovraky

Pomerne veľa sa na seminári hovorilo aj o problematike zberu a spracovania autovrakov. Z prostriedkov fondu vzniklo na Slovensku zatiaľ 11 spracovateľských kapacít, ktoré by vystačili na ekologické spracovanie 30 až 40 tisíc motorových vozidiel za rok. Doterajšia prax je však veľmi nepriaznivá a nekorešponduje s možnosťami tohto sektora. Štatistika hovorí, že v minulom roku sa podarilo spracovať len 750 vozidiel. Príčin je niekoľko, medzi ne možno zahrnúť nedostatočnú legislatívu, ktorá nevytvára primeraný tlak na to, aby sa spracovateľské kapacity naplnili, ťažkopádnosť pri vyradovaní motorových vozidiel a chýbajúce ekologické povedomie občanov.

Poslanec P. Muránsky sa domnieva, že aj napriek pokroku v oblasti recyklácie, a na mysli mal aj iné komodity, bude u nás i naďalej problémom otázka logistiky zberov. Skúsenosti z vyspelých krajín ukazujú, že pri dobrovoľnom odovzdávaní opotrebovaných výrobkov sa spracovateľské kapacity príliš nenaplnili a pokrok nastáva až po uzákonení povinného spätného odberu.

Komunálna sféra

Starostov a primátorov v diskusii zaujímala na seminári predovšetkým problematika separovania komunál-

neho odpadu. Snahou EÚ je výrazne obmedzovať sklád-kovanie odpadu a tento trend vývoja musí postupne zachytiť aj Slovensko. V prípade komunálneho odpadu je to najmä separovanie biologicky rozložiteľných zložiek. Ako zaznelo na tomto podujatí, v priemyselnej oblasti je pri nakladaní s odpadmi menej problémov ako v komunálnej sfére, kde je potrebné vynaložiť ešte veľa úsilia, aby sa odpad pozbieral a stal sa surovinou. Vývoj odpadového hospodárstva sa u nás najskôr uberal smerom k vyriešeniu skládkovania, potom sa začalo hovoriť o modernizácii spaľovní a teraz sa do popredia dostalo materiálové alebo energetické zhodnotenie. Po roku 2010 by mala každá obec na Slovensku separovať päť zložiek komunálneho odpadu. Zatiaľ však vyseparovaných položiek nie je toľko, koľko by malo skončiť v spracovateľských kapacitách. Možno aj preto existuje intenzívny dovoz na územie Slovenska. Tu však stále platí, že všetky dovozy za účelom zhodnotenia musia byť povolené ministerstvom. Niektoré krajiny sú totiž schopné zaplaviť náš trh odpadom a svojím spôsobom to vyvíja tlak i na to, aby spracovatelia prednostne využívali domáce zdroje.

Elektroodpad

Novým a aktuálnym prvkom sa stáva elektroodpad, kde by mal od augusta 2005 naštartovať iný systém ako doteraz. Spočíva v tom, že sa nebude obchodovať so samotným odpadom, ale viac-menej so službou, ktorá zabezpečí, aby sa odpad dostal od spotrebiteľa k spracovateľskému zariadeniu. Samotní výrobcovia majú v tejto súvislosti povinnosť postarať sa o odpad buď sami alebo prostredníctvom kolektívnych systémov. V roku 2008 by malo Slovensko splniť limit štyrmi kilogramami elektroodpadu na obyvateľa a už teraz možno povedať, že to nebude jednoduchá úloha. Nový program odpadového hospodárstva by mal odrážať skutočnosť, v akých komoditách je rozvoj investícií dostatočný a kde treba sústrediť pozornosť prednostne. Mal by byť obohatený aj o ďalšie oblasti odpadového hospodárstva, na ktoré sa budú dať čerpať prostriedky. Recyklačný fond pritom nie je jediným nástrojom na ich získavanie.

Diskusia zasiahla viacero oblastí odpadového hospodárstva. Hovorilo sa v nej aj o podmienkach vývozu odpadov do zahraničia a zarezonovala v nej aj problematika stavebného odpadu, ktorý čoraz viac zaťažuje mestá a obce. Na margo toho nie je zatiaľ jednoduchá odpoveď na to, kto by mal byť v tomto prípade spoplatňovaný a otázka je aj samotná recyklácia.

Ekopaky

So záujmom si účastníci seminára vypočuli prezentáciu projektu Ekopaky v podaní pracovníkov SAŽP. Ide o celoslovenský projekt zameraný na zber viacrstvových obalov na základných a stredných školách. Vlni sa do súťaže zapojilo 58 a v tomto roku už 328 škôl. Od sep-

tembra 2004 do marca 2005 sa deťom podarilo vyseparovať viac ako 28 tisíc kg viacrstvových použitých obalov. Tento projekt má dobrú propagačnú kampaň a dobrú logistiku zberu, pričom odpad sa nielen vyzbiera, ale aj následne spracúva do hotových výrobkov. To je však už parketa firmy bratov Kuruczovcov, Kuruc company, ktorej aktivity v oblasti recyklácie predstavili na seminári. Obaly známe najmä z nápojov, ovrstvené polyetylénom z oboch strán, boli predtým u nás z hľadiska recyklácie problémové a v okolitých krajinách to platí i naďalej. Firmy sa však podarilo vyvinúť technológiu, ktorou dokáže odpad tohto druhu spracovať bezodvyšku. Do dosiek, ktoré sú použiteľné v stavebníctve. Podľa Františka Kurucza, na Slovensku vzniká asi 8 tisíc ton tohto odpadu ročne a svoj projekt rozbehla firma na základe toho, že v blízkej budúcnosti sa dá reálne vyzbierať u nás dve, možno tri tisícky ton tohto materiálu a na takéto množstvo naladila i technológiu spracovania. Obal sa rozdrví na vločky, ktoré sa následne perú parou a lisujú na dosku len teplotou a vysokým tlakom bez pridania lepidiel. Pritom je zaujímavé, že aj hotový výrobok sa dá opakovanne recyklovať. Firma vyváža do viacerých krajín a prostredníctvom spolupráce s veľkým nadnárodným koncernom vyrábajúcim elektroniku, takmer do celého sveta.

Najskôr však bolo potrebné vyriešiť zber suroviny a ako sa ukázalo, orientácia na školskú mládež bola v tomto smere šťastným krokom. Pôvodne sa zber začal na jednej škole v okrese Nové Zámky, kde bolo zaujímavé sledovať, ako sa deti zhostili úlohy. Svoje v tom iste urobila aj ponuka zaujímavých cien. V nasledujúcom školskom roku sa pridalo 5 škôl, a potom reťazovou akciou ďalších päťdesiat. Linka na spracovanie vrstvových obalov je v Šuranoch a nie je známe, že by tento odpad premieňal do takejto podoby ešte niekto iní. Sú takí, čo z neho vyťažila iba hliník a zvyšok obalu zostáva nepovšimnutý, prípadne sa zhodnotí energeticky.

Dnes už zrejme nikto nepochybuje o tom, že odpad nie je zároveň aj surovinou. Ukázal to aj seminár, ktorý posúdil naše možnosti v tejto sfére a načrtol smery vývoja dnes a v blízkej budúcnosti.

Peter Farárik

Ilustračné foto: Ján Lichý